

De Landbouwcursus als inspiratiebron

‘Toen ik dit las, trok er iets open’

‘In hoeverre vormt de serie lezingen die Rudolf Steiner in 1924 hield, de Landbouwcursus, een inspiratiebron voor boeren, tuinders en onderzoekers van nu?’ Dit was de centrale vraag van een reeks van 14 interviews in Dynamisch Perspectief van 2013 tot 2015. ‘Het leuke is dat iedereen iets anders eruit pikt’, zegt Gineke de Graaf, die de interviews schreef. De verhalen zijn zeer de moeite waard om opnieuw te lezen, zoals deze quotes laten zien. Lees de hele reeks via bdvereniging.nl/dp-extra.

Geest en materie

Cor van Marle (deel 6, 2014, interview samen met Asse):

“Spirituele landbouw betekent voor mij dat je je verbindt met de gewassen en de dieren en daardoor intuïtief gaat aanvoelen wat goed is. Verbondenheid en bondgenootschap

met de aarde, planten, dieren, de elementen. Zij zijn onze broeders en zusters! In die verbondenheid hoop ik te groeien.”

Asse Aukes (deel 6, 2014, interview samen met Cor):

“Naarmate ik ouder word, worden de verwondering en diepe vreugde in mij groter over het gevoel dat God in alles aanwezig is. Dat leidt tot respectvol en dankbaar omgaan met de wereld om mij heen. Ik geloof en besef steeds meer dat de gezondheid van planten, dieren en mensen om mij heen in hoge mate afhankelijk is van de instelling waarmee ik werk. Dat is voor mij een wezenlijk BD-aspect. Als er bij mij bijvoorbeeld iets dwars zit naar Cor, dat voelt hij toch? Bij planten, dieren en bodem is dat net zo, mijn gedachten hebben invloed! Ik heb een relatie met mijn gewas net zoals ik een relatie heb met mijn collega’s.”

Michiel Rietveld (deel 5, 2013):

“De kunst heeft als doel een geestelijke inspiratie zichtbaar te maken in aardse materie. De wetenschap neemt de aardse materie waar en zoekt daarbij, wanneer zij uitstijgt boven alleen het materiële, de geestelijke achtergrond.”

“De taak van de biodynamische landbouw is alleen te begrijpen wanneer we vanuit de centrale antroposofie naar de wereldontwikkeling kijken. Zonder de verbinding met de geest zal de aarde steeds verder ten prooi vallen aan verharding, een sterfproces. De antroposofie biedt, aansluitend bij het esoterisch christendom, het inzicht dat Christus’ verbinding met de aarde een vernieuwingsimpuls geeft, een verjongingsimpuls, nieuwe levenskracht. Daarnaast te werken in de

Over de preparaten

Frans van Laer (deel 1, 2013):

“Heb je wel eens het verschil gezien tussen twee dezelfde mesthopen, waarvan de een wel geprepareerd is en de ander niet? Je ziet dan dat als je de niet geprepareerde mesthoop openhaalt, het gaat roken en vervliegen, terwijl de wel geprepareerde mesthoop mooier omgezet wordt en niet rookt. Daar spelen zich echt andere processen in af.”

Arie de Winter (deel 3, 2013):

“Het leren waarnemen van vormkrachten biedt voor mij het mooie perspectief, de belofte, dat ik uiteindelijk zelf kan vaststellen: wát heeft mijn bedrijf nodig aan preparatengebruik? Het begin is er: ik ervaar een verschil op mijn land voor en na het gebruik van preparaat 500 en 501. Dat zit ‘m in stemming, in licht, in ijle indrukken. Zo leer

landbouw zie ik als een fundament voor de landbouw van de toekomst: het verzorgen van de verbinding tussen de geestelijke wereld en de aarde. Geestelijke realiteiten waarnemen en die in het landbouwbedrijf vormgeven – een kunstzinnig proces. Zo is elk bedrijf een kunstwerk. Bezoekers van bedrijven voelen dit als ze er rondlopen en het inspireert en voedt ze.”

ik bijvoorbeeld ook de vormimpressie van duizendblad kennen. Niet van duizendblad in het algemeen, maar van déze duizendblad die bij mij groeit.”

Max van Tilburg (deel 9, 2014):

“Ik ging eens naar een bijeenkomst over mest onder leiding van Coen ter Berg. Ik had twee porties mest meegenomen: één portie geprepareerde mest en één portie niet geprepareerde mest. Tom Saat, de boer van Stadsboerderij Almere, rook eraan en wees precies aan welke was behandeld en welke niet: de geurloze, behandelde mest had zijn krachten in zich gehouden. De preparaten maken we al jarenlang samen met enkele andere bedrijven – heel gezellig trouwens!”

Over de toekomst

Greet Lambrecht (deel 8, 2014):

Rudolf Steiner zegt in de Landbouwcur-sus, 2^e voordracht: *'Het zaad, waaruit zich het embryonale leven ontwikkelt, wordt gewoonlijk gezien als een bui-*

tengewoon gecompliceerd moleculair geheel. En men hecht er de grootste waarde aan om de ontwikkeling van het zaad te begrijpen in het licht van die complexe moleculaire structuur. [...] Maar uit die hoogste complexiteit zou nooit een nieuw organisme kunnen voortkomen, nooit. Want dat organisme komt niet op zo'n manier uit het zaad tevoorschijn dat datgene wat zich als zaad heeft ontwikkeld, zich simpelweg van de moederplant of het moederdier voortzet in de kinderplant of het kinderdier. Dat is namelijk helemaal niet waar. Waar is veeleer dat deze opgebouwde complexiteit, zodra die tot het hoogste punt is gevoerd, weer uit elkaar valt, en wat eerst in de aardse verhoudingen tot de grootste complexiteit is gevoerd, eindigt in een kleine chaos. Het lost op, zou je kunnen zeggen, in het stof van de wereld. En op dat moment, wanneer het zaad tot de hoogste complexiteit is gebracht, in het stof van de wereld is opgelost en die kleine chaos overblijft, dan begint de hele omringende kosmos op het zaad in te werken en drukt zich erin af en bouwt uit die kleine chaos datgene op, wat daaruit van alle kanten door de inwerkingen uit de kosmos kan worden opgebouwd.'

"Toen ik dit las, trok er iets open, er ontstond ruimte en licht: ik besepte dat er in de menselijke erfstroom – wat voor mij ook betekent vastzetten, verharden, beperken – een ópenen kan komen, een ruimte van mogelijkheden, beweging, leven, ontwikkeling. Dit kon ik betrekken op het proces in mijzelf. Ik kan open staan: in de chaos is een weg naar inspiratie en intuïtie die maakt dat ik op het juiste moment de juiste dingen kan doen. Ik ben meer dan een genetisch product uit de erfelijkheidsstroom."

Tineke van den Berg (deel 10, 2014):

"Voor de BD-boer is het de kunst om te ontdekken wat zich wil ontwikkelen, wat er aan de orde is en hoe je een landingsplaats kan voorbereiden voor datgene wat vanuit de toekomst komt en zich wil verwerkelijken in het hier en nu. In de toekomst ligt het al besloten namelijk. Anders gezegd: hoe dit bedrijf zich wil ontwikkelen, staat al in de sterren geschreven. De uitdaging is om het te ontdekken, om de toekomst uit te pakken als een cadeautje. Dat uitpakken is het werk van de boer. Daar is kennis, inzet en liefde bij nodig."

Zestien columns over de Landbouwcur-sus

'De kompasnaald', heette de eerste van een reeks columns over de Landbouwcur-sus, geschreven door Jan Saal in Dynamisch Perspectief van 2009 tot 2012. Uit elke voordracht koos hij iets karakteristieks dat hij op toegankelijke manier uitlegde. Zo lezen we in de eerste aflevering: 'En zo is het met alles wat leeft. Een bloemkool is, net als die kompasnaald, niet te begrijpen, wanneer je alleen die bloemkool zelf onderzoekt. Want de bloemkool groeit op in een veld van levenskrachten. De plant vormt zich door inwerking van stoffen vanuit de aarde en krachten vanuit de kosmos. Zo moet je naar het leven kijken. Je kunt het leven pas begrijpen, wanneer je de hele kosmos erbij betreft.' Na acht columns begon hij weer opnieuw, en eindigde die tweede reeks met 'Over het wezen van dieren': 'Bij de achtste voordracht heeft Rudolf Steiner weer een denkoefening voor ons in petto, wanneer hij het wezen van dieren beschrijft. Het valt niet mee om je voor te stellen wat hij vertelt: het voedsel dat mensen en dieren eten gaat naar de hersenen. Maar ledematen en stofwisselingsorganen worden niet opgebouwd uit wat er via voeding binnenkomt. Ze bestaan niet uit 'aardse stof', zoals de hersenen, maar uit 'kosmische stof'.'

Je kunt de hele reeks nalezen via

bdvereniging.nl/dp-extra